

"لایحه ایجاد یک منطقه آزاد تجاری-صنعتی و یازده منطقه ویژه اقتصادی"

مقدمه

به استناد ماده (۱) قانون «چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۷۲/۰۶/۰۷ مناطق مذکور به منظور تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی ایجاد می‌گردند. در این راستا و به منظور رفع موانع رشد و توسعه اقتصادی در مناطق مختلف کشور لایحه پیشرو را تقدیم مجلس محترم نموده است.

کلیات لایحه

عدم عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی موجب شده تا سیاست‌گذاران با تعیین برخی مناطق کشور به عنوان مناطق آزاد تجاری-صنعتی و اعمال معافیت‌های گمرکی، مالیاتی و سایر امتیازات قانونی زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی و افزایش رشد اقتصادی، اشتغال و صادرات را فراهم نمایند. سابقه تشکیل مناطق آزاد به تبصره (۱۹) قانون برنامه اول توسعه بازمی‌گردد که طی آن سه منطقه آزاد کیش، قشم و چابهار در سال ۱۳۷۲ و پس از آن سه منطقه آزاد اروند، ارس و انزلی در سال ۱۳۸۲ و منطقه آزاد ماکو در سال ۱۳۸۹ تشکیل گردیدند. در کنار مزایایی که برای مناطق آزاد تجاری-صنعتی برشمرده می‌شود مخاطراتی چون دور شدن از اهداف تعیین شده، عدم وجود زیرساخت‌های لازم، عدم مکان‌یابی مناسب و دقیق و فقدان امکانات زیربنایی مناسب عملکرد این مناطق را تهدید می‌کند. برای مثال در سال ۱۳۹۲، ۱۳۲ میلیون دلار کالا از این مناطق صادر شده و در مقابل ۲/۲ میلیارد دلار کالا وارد شده که به نظر می‌رسد مطابق اهداف قانون‌گذار نمی‌باشد.

بنابراین ایجاد مناطق آزاد تجاری - صنعتی در راستای تحقق اهداف مقرر قانونی و لحاظ محدودیت‌های فوق می‌تواند به رشد و توسعه اقتصادی کشور در سطح منطقه و بین‌المللی کمک کند، هرچند لایحه پیشرو به دلیل عدم ارائه نقشه محدوده منطقه آزاد تجاری-صنعتی و یازده منطقه ویژه اقتصادی مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است زیرا به موجب نظریه شورای محترم نگهبان تعیین محدوده مناطق آزاد از امور تقنینی بوده و قابل واگذاری به شخص یا هیأت دیگر نیست. همچنین پس از گذشت بیش از یک دهه از تشکیل اولین منطقه آزاد اقتصادی به نظر می‌رسد دولت می‌بایست گزارشی از عملکرد مناطق ویژه ارائه نماید تا نمایندگان محترم بتوانند با اطلاعات کامل و جامع تصمیم‌گیری نمایند.

ارزیابی مفاد لایحه

- ۱- به موجب تبصره (۳) ماده (۱) قانون «چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۷۲/۰۶/۰۷ ایجاد مناطق آزاد جدید و تعیین محدوده آنها به پیشنهاد دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی است. بنابراین طبق حکم مذکور دولت موظف است هنگام ارائه لایحه پیشرو، نقشه محدوده مناطق را نیز تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید. به استناد نظر شماره ۸۸۳۰/۳۲۲۴۱ مورخ ۱۳۸۸/۰۲/۰۲ شورای محترم نگهبان تعیین محدوده مناطق آزاد تجاری-صنعتی از امور تقنینی به شمار آمده و واگذاری آن به هیئت وزیران مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی مبنی بر عدم واگذاری اختیار قانون‌گذاری مجلس به شخص یا هیأت دیگر، می‌باشد.
- ۲- بررسی عملکرد مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مقایسه آن با اهداف تأسیس این مناطق در طول بیش از یک دهه در ایران نشان می‌دهد که برخی از اهداف مورد نظر تحقق نیافته و مشکلاتی همچون عدم مکان‌یابی صحیح، نبود امکانات زیربنایی مناسب، محرومیت مناطق با وجود هزینه‌های انجام شده، تعیین نه چندان اصولی اهداف مربوط به ایجاد مناطق و سوء استفاده قاچاقچیان به دلیل فقدان نظارت کافی بروز نموده است. بنابراین در ایجاد مناطق صنعتی-تجاری جدید می‌بایست این موضوعات به دقت مورد توجه قرار گیرد.

معاونت حقوقی، مجلس و تفریح بودجه